

Kalifen al-Mu'tasim bi-llah

Innehåll

- Kalifens uppväxt
- Hans tillträde till makten och turkarnas dominans
- De viktigaste militära händelserna under hans regering
- Mötet med Babak al-Khurramis uppror
- Erövringen av 'Ammuriyya
- Mötet med zutt-upproret
- Nedkämpandet av de 'alawitiska upproren
- Civilisatoriska och byggnadsmässiga prestationer
- Varför kallades al-Mu'tasim "den åttonde kalifen"?
- Hans död

Kalifen Abu Ishaq Muhammad al-Mu'tasim bi-llah räknas som en av de mest framträdande abbasidiska kaliferna. Hans regering markerade en viktig övergångsfas i kalifatets historia. Han var känd för sin militära styrka och sitt politiska beslutsamhet, och hans namn är nära förknippat med framväxten av de turkiska elementen i armén och statsapparaten. Hans politik byggde på att stärka centralmakten och utvidga statens territorium, men den bar också på frön till förändringar som senare skulle påverka kalifatets utveckling.

Kalifens uppväxt

Al-Mu'tasim föddes i Bagdad år 179 H/796 e.Kr. Han var son till kalifen Harun al-Rashid och en turkisk slavkvinna vid namn Marida. Han växte upp i kalifpalatset och fick en framstående utbildning, likt övriga medlemmar av den abbasidiska familjen. Han utmärkte sig tidigt genom sitt militära intresse och sin fysiska styrka. Historiker berättar att han i ungdomen kallades "**al-Mu'tasim al-fata**" (den unge riddaren) på grund av sin kraftiga kroppsbyggnad och sitt mod i strid.

Han hade en särskild relation till sin äldre halvbror al-Ma'mun, som var sju år äldre. När al-Ma'mun blev kalif utsåg han al-Mu'tasim till befälhavare över flera militära kampanjer, vilket gav honom stor erfarenhet.

Hans tillträde till makten och turkarnas dominans

Al-Mu'tasim tillträdde tronen under mycket svåra omständigheter. Staten plågades av uppror i olika provinser, och armén var splittrad mellan arabiska och persiska fraktioner. Han valde att möta dessa utmaningar med en politik som byggde på militär styrka och administrativ centralisering.

Hans första stora beslut var att flytta huvudstaden från Bagdad till **Samarra'** år 221 H/836 e.Kr. Enligt al-Tabari berodde detta på att de turkiska soldaternas inflytande ökade och att Bagdads invånare inte tålde deras närvaro. Samarra' byggdes som en enorm militärstad för de turkiska trupperna, vilket gav kalifen större kontroll.

Al-Mu'tasims regering markerar början på **turkarnas dominans** i den abbasidiska staten. Han utökade rekryteringen av turkiska mamluker i en aldrig tidigare skådad omfattning och förde in tusentals soldater från Centralasien. Dessa soldater var lojala mot honom personligen och utgjorde en formidabel militär styrka.

Men denna politik skapade också problem. Al-Mas'udi berättar i *Muruj al-dhahab* att turkarna började blanda sig i statens angelägenheter, och deras isolering i Samarra' ökade avståndet mellan dem och folket. Dessa problem skulle senare förvärras och leda till stora politiska kriser.

De viktigaste militära händelserna under hans

regering

Al-Mu'tasims regering kännetecknades av stora militära omstruktureringar och omfattande kampanjer mot interna uppror och yttre hot. Hans insatser återupprättade den abbasidiska statens prestige efter en period av svaghet.

Mötet med Babak al-Khurramis uppror

Babak al-Khurramis uppror (201–222 H / 816–837 e.Kr.) var ett av de farligaste upproren i abbasidernas historia. Det pågick i två decennier i Azerbajdzjan och delar av Armenien. Babak byggde upp en stark armé och hotade omgivande områden.

År 222 H/837 e.Kr. skickade al-Mu'tasim en enorm armé under ledning av den turkiske generalen **al-Afshin Haydar ibn Kawus**. Al-Afshin använde skickliga militära strategier, bland annat att skära av Babaks försörjningslinjer innan han slog till med ett avgörande anfall. Babak tillfångatogs och fördes till Samarra' där han avrättades. Al-Tabari berättar att kampanjen kostade staten enorma summor, men den eliminerade ett av de farligaste hoten mot kalifatet.

Erövringen av 'Ammuriyya

År 223 H/838 e.Kr. ledde al-Mu'tasim personligen en av de mest berömda kampanjerna mot det bysantinska riket. Kampanjen var ett svar på ett bysantiskt angrepp mot staden Zibatra och bortförandet av muslimska kvinnor.

Kalifen samlade en enorm armé — Ibn al-Athir uppskattar den till **150 000 soldater**, de flesta turkar — och marscherade djupt in i bysantiskt territorium. Han belägrade staden '**Ammuriyya**, en av rikets viktigaste städer i Mindre Asien. Efter flera veckors belägring föll staden den 17 Ramadan 223 H / 12 augusti 838 e.Kr.

Enligt al-Mas'udi flydde kejsaren Theophilos i panik. Segern återupprättade den abbasidiska arméns prestige.

Mötet med zutt-upproret

År 219 H/834 e.Kr. mötte al-Mu'tasim ett farligt uppror från **zutt** (romani/gipsy-grupper) i södra Irak. De attackerade byar, plundrade och

störde handelsvägar. Kalifen skickade en stor styrka under Ojaf ibn 'Anbasa, som lyckades omringa dem i träskmarkerna.

Ledarna tillfångatogs och tusentals zutt deporterades till gränsområdena mot Bysans. Al-Tabari berättar att al-Mu'tasim använde dem som gränsvakter — en smart strategi för att omvandla ett hot till en resurs.

Nedkämpandet av de 'alawitiska upproren

Al-Mu'tasim fortsatte sin bror al-Ma'muns politik mot 'alawitiska uppror, men med större hårdhet. År 220 H/835 e.Kr. slog han ned ett uppror i Kufa lett av Muhammad ibn al-Qasim ibn 'Ali ibn Omar ibn 'Ali ibn al-Husayn. Han mötte även ett annat uppror i Tabaristan lett av al-Hasan ibn Zayd. Han förlitade sig på turkiska befälhavare, vilket ytterligare stärkte deras inflytande.

Civilisatoriska och byggnadsmässiga prestationer

Trots sitt fokus på militära frågor uppnådde al-Mu'tasim viktiga civila framsteg:

- Grundandet av **Samarra'**, som blev en av den islamiska världens största städer.
- Utveckling av bevattningsystemen i Irak.
- Stöd till den vetenskapliga rörelsen, även om mindre än under al-Ma'mun.
- Byggandet av moskéer och palats, bland annat den stora moskén i Samarra' med sin berömda spiralminaret.

Varför kallades al-Mu'tasim "den åttonde kalifen"?

Han fick smeknamnet "**al-Muthamman**" (den åttonde) eftersom många aspekter av hans liv kretsade kring talet åtta:

- Han var **den åttonde abbasidiska kalifen**.
- Hans regeringstid var **8 år, 8 månader och 8 dagar**.
- Han dog den **18:e** i månaden (som innehåller siffran 8).
- Han hade **8 barn**.
- Samarra' byggdes med **åttkantiga** strukturer och spiralformer med åtta nivåer.

Hans död

Al-Mu'tasim dog den **18 Rabi' al-Awwal 227 H / 5 januari 842 e.Kr.** i sitt palats i Samarra'. Han hade drabbats av gikt i slutet av sitt liv. Ibn al-Athir berättar att hans begravning var storslagen och att många av rikets ledande personer deltog, särskilt de turkiska befälhavarna som stått honom nära.

Efter honom tog hans son **al-Wathiq bi-llah** över tronen och försökte fortsätta hans politik. Men historiker är eniga om att al-Mu'tasims död markerade slutet på den abbasidiska centralmaktens styrka och början på en period där de turkiska militärbefälhavarna tog över det verkliga styret.

Källor

- al-Tabari: *Tarikh al-rusul wa-l-muluk*
- Ibn al-Athir: *al-Kamil fi al-tarikh*
- al-Mas'udi: *Muruj al-dhahab*
- Ibn Khaldun: *al-Muqaddima*
- al-Ya'qubi: *Tarikh al-Ya'qubi*
- al-Suyuti: *Tarikh al-khulafa'*
- al-Khatib al-Baghdadi: *Tarikh Baghdad*
- Ibn Taghribirdi: *al-Nujum al-zahira*
- al-Baladhuri: *Futuh al-buldan*